

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI dr. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára 2 k. 40 f. (1 frt 20 kr.) Egy szám ára 24 fillér (12 kr.)
Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát fizetnek. Minden pénz
Gálfé Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Mátyás király szobra Kolozsvárt.

Kolozsvár hajdan fejedelmi város volt, ezután királyi város lesz. A legnagyobb magyar király városa.

Mátyás az igazságos megjelent Kolozsvár falai között. Mint fenix egy nap alatt, mesés erőben, nagyságban és dicső-

ségben egyszerre kisarjadzott a földből, a város föteréből és most ott uralkodik erővel és hatalommal.

A nagy magyar király hatalmas ménen ül. Sok, nagy és mindig diadalmas hadjáratai egyikéről, bizonynyal a legnagyobb-ról, megérkezett Hunyadvárába. Fölvágtat a várfokra, a legmagasabbrá, honnan körültekint a sikmezőn, nemcsak: az egész hazán és teljesen nyugodt méltósággal szemléli mily dicsó, mily gazdag, mily fényes, mily hatalmas, mily óriás az ő országa, a mi magyar hazánk.

Fején a dicsőség koszoruja aranyban tündöklik. A koszoru egyes leveleiről szétárad a fénysugár mindenhová e hazában, hol csak magyar lakik és hazafi. Mert a Mátyás nagysága abban is páratlan és tökéletes volt, hogy mindenét a magyar nemzétének, a mi dicső őseinknek s abban is legkivált a földet mívelő magyar népnek tulajdonította. „A mese szerint Kolozsvárt áruhában járván, a szegény emberekkel együtt ő is ingyen vágta a biró fáját, de megis büntette a birót, mikor mint valóságos király jelent meg előtte Fényes lakoma után a szállóskertbe vezette a nagyurakat, kezökbe nyomta a szegény munkások kapáit s egy sorban dolgozott velök. A mikor aztán halálra fáradtak, intette, hogy becsüljék meg a szegény ember verejtékes munkáját.“

A mint a várfokon szemlélődik Mátyás király, megjelenik előtte az országnak négy leghiresebb vitéze, tehát az ország színe, java, kik az ő királyi dicsőségét megszerezni segédkeztek erős karral, éles karddal. Elhozták a diadalmi zászlókat is bemutatják neki, a királynak, a legnagyobbnak és legvitézebbnek. Ezeket a zászlókat a meghódított Cseh-Morvaország, Ausztria s más országok határiról hozták. Így tehát a szoborban a művész megszóllaltatja a magyar történelem legdicsőbb korszakát. Behozta Kolczsvár föterére azt a multat, a melyben

„Oh, nagy volt hajdan a magyar,
Nagy volt hatalma, birtoka.
Három tenger vizében húnyt el
Éjszak, kelet, dél hulló csillaga.“

Ez a szobor a multat szólaltatja meg a jövőnek Soha

jobbkor nem léphetett volna ki a mult fényes ködéből Mátyás a nagy nemzeti király, mint most a XX-ik száz kezdetén. Most, a midőn a magyar nemzet kebelében újból kezd lüktetni az ősi szittya vér Most, midőn a modern mivelttség az ország minden intézményében kezd érvényesülni. Midőn a tudomány és művészet csarnokai számosabbak, fényesebbek e hazában, mint bármikor ezelőtt.

Ez a szobor az ébredő magyar nemzet kebelében megerősíti a hitet, hogy „lesz még egyszer ünnep a világon.“ Ez a szobor kitörölhetlen érzjelekben mondja mindenkinek

A mult csak példa legyen most,

Égve honért bizton nézzen előre szemünk.

Hogy mit foglalt össze a művész Fadrusz János az ő lánglelkéből ebbe a nagyszabásu szoborba, azt el nem tudja mondani sem író, sem költő, sem szónok. Arról lehet beszélni napokig, hetekig, mind örökké, mert a művész zsenije — már pedig ezt a szobrot a magyar művészet legfőnségesebb zsenije alkotta --- kimerithetlen épen mint az örökszépségű természet, melyet az isteni szellem alkotott

E szobor előtt tehát nemcsak a Mátyás és kora nagysága, hanem a jelen kor uagysága és teremtő ereje is föltámadott legyőzhetetlenül.

Ezért volt Kolozsvár az ország központja teljes három napon keresztül. Jelen volt a királyi felség személyesítője József Ágost főherczeg, itt volt a magyar kormánynak elnöke és őt minisztere, az országház elnöke s a főrendi és képviselőház tagjainak oly nagy száma, hogy bármelyik ház érvényes gyűlést tarthatott volna. Itt voltak a vármegyék, városok, községek: az ország népének ezerei.

Mindenki ünnepelt, örömtől áradozott, boldog volt és büszke nemzetére, a mely hajdan Európának a legnagyobb uralkodót adta, Mátyást az igazságost, a bölcsset, a tudóst, a hadvezért, a katonát, a munkás embert és művészt egy személyben.

A Mátyás király és Fadrusz János neve és lelke összeforrott ebben a hatalmas, isteni érczműben. Hadd diadalmas-kodjanak időn, enyészeten!

Boros György.

Nagy Lajos és Pákei Lajos.

Fönn áll a Mátyás szobra, oly szilárdan és megingathatatlannal, mintha ő maga intézte volna úgy, hogy midőn már többé nem lehetett úr mindenütt, legyen uralkodó itt, hol már örökös tisztelet és hála övezi dicső homlokát.

A magyar nemzet nagy lelkesedésének, a király és népe áldozatának, aránylag csekély pénznek, soha senki nem látta még ily tökéletes eredményét. Ilyen nagyarányu szobrot nem-hogy felséges királyunk országaiban nem lehet látni, de még más országban sem. Mert nagyobb emlékek vannak, gazdagabbak is, de ily kevés alakban, oly rendkívül sok erőt csak Fadrusz János tudott kifejtetni. Övé a dicsőség oroszlán része.

De egy-egy halvány sugár másoknak is jut e nap dicsőségéből. Nagy Lajos, nyugalmazott unitárius tanár, egyházunk főjegyzője tette az indítványt ezelőtt husz évvel, hogy Mátyás királynak emeltessen szobrot Kolozsvár város. Joga van hozzá, sőt kötelessége, mert itt született. Nagy Lajos szívós kitartással állandóan hangoztatta az eszmét, gyűjtötte a pénzt, szervezte és szerveztette a bizottságot. Sokan félreálltak vagy elhunytak, ő szerencsés kézzel tovább küzdött s meg is érte, hogy Kolozsvár főterén ott áll a szobor. Érdemeit méltányolta a város, méltányolta a királyi felség azzal, hogy Nagy Lajost királyi tanácsosi czimmel tüntette ki. Csak örvendenünk lehet ennek a szép sikernek. Kivánjuk, hogy élvezze sokáig jó erőben, egészségben.

Még egy lépéssel tovább kell mennünk. Így követeli lapunk jellege és az érdem, a mely egy másik férfit, az unitárius kollégium szerencsés megteremtőjét, Pákei Lajos főmérnököt, a Mátyás szobor alkotói között magasra emeli. Pákei a Fadrusz kebli barátja Kolozsvárt a szobormű föllállításában tervező és művezető volt kezdettől fogva. Neki kellett megértenie a művész céljait és neki kellett kivinni ezen hatalmas talapzat fölépítésében, a melyen a Mátyás király szobra áll. Ez a nem könnyű feladat Pákeinak oly szerencsésen sikerült, hogy a két nagy alkotás gyönyörű összhangban remekel Kolozsvár főterén. Ezért a királyi kegy őt is méltányolni kívánta és kitüntette a Ferencz József-rend lovagkeresztjével. Ezzel Pákei a műépítész reméljük a nagy közönség méltánylásában is elfoglalja illő helyét.

Jól esik lelkünknek, hogy a nemzeti országos ünnep létrehozásához a mieink is hozzájárultak nemcsak hazafias áldozataikkal, hanem szellemök teremő erejével is.

I m a.

(A Dávid Ferencz Egylet közgyűlése alkalmával.)

Gondviselő Istenünk, szerető szent Atyánk !

Végetlen hatalmad, kibeszélhetlen jóságod hálás emlegetésére borultunk elődbe az emlékezés és kegyelet e diszes csarnokában. S leborulván, miként a messze földre utazó vándor: nak önkéntenül kél ajkára a mélységes hála-sohaj, hogy ő a hűvös árnyatadó hegymagaslatra feljuthatott: a mi lelkükből is feléd száll a hála-ének, hogy ez évi vándorlásunk után e kies magaslaton ismét megpihenhetünk. Fáradt keblünk sohaja mellett íme hozád repül örvendező lelkünk hymnusza is: hála legyen neked *az ervért*, melylyel gyenge testünket és bágyadt lelkünket ez év forgása alatt felruháztad; a *megtartásért*, melyben a fel-feltűnő veszedelmekkel szemben is részesítettél; *az áldásokért*, melyeket nemcsak testi, hanem lelki törekvéseinkre is adtál !

Oh ! nem nyitjuk panaszra ajkunkat, ha munkánk jutalmát nem a mi véges elménk ítélete és nem változékony vág aink mértéke szerint szabta ki ! Nem bíráljatjuk bölcsességedet sem, hogy hív társaink közül oly soknak elmaradást parancsoltál a halálos mélységekben ! Sőt azért sem zúgolódunk, ha reményeinkben csalatkozva, elért vágyainkért netalán igen nagy díjat kellett fizetnünk: hiszen tudjuk mi végül is, hogy véres verejtek napi kenyerünk édesítője; tudjuk, hogy biztatólag hívó remények ösztönöznek újból megpróbálkozni munkálkodásunk új meg új magaslatain az újabb meg újabb küzdelmekkel ! S különben érezzük is, hogy nem lehet dicsekedésünk tárgya a mindig és mindenben hű igyekezet; sőt ellenkezőleg csak hála és a megbocsátásért könyörgés szava illik a mi szájunkbal !

Könyörgünk egy évi munkánk e megálló helyén Szent Istenünk: töröld le atyai lelked szelid szellőjével testünk fádott veritékeit: a kenyért kiáltók fájdalmaink fájó emlékét, az el nem ért vágyak miatt keletkezett bánatainkat és elesett utitársaink koporsójára hulló könnyeinket. Esedezünk jó Atyánk: fordítsd tekintetünket befutott pályánk szomorító látványaitól az előttünk feltáruló magaslatokra, a hová beléd helyezett hitünk reményei kellemes ösvényeken vezetnek, és a hol a kötelesség teljesítés tudata, atyai szerelmeddel párosulva, óhajtott jutalmat adnak a híven sáfárkodónak. Taníts meg a munka közben feltáruló életjelenségekből, hogy miként ezekben a megszámlálhatatlan virág illata és madárdal előttded kedves harmoniába olvad: akként a mi testületünk nagyjai és kicsinyei, pásztorai és nyájai is a te országod építésében egy lelkesítő összhangzatu éneket zengjenek: boldogítására önmagunknak és mieinknek, felvirágoztatására hazánknek,

terjesztésére a hitszabadságért küzdő hitünknek, ápolására a hit és nemzetiségek testvéries érzelmének — és ezekben a te nagy neved dicsőítésének — mindörökké Ámen.

Németh István.

A Dávid Ferencz-Egylet XVII-ik közgyűlése.

Tartatott 1902. október 25-én Báró Petrichevich Horváth Kálmán egyleti elnök elnöklete alatt. Jelen vannak: Ferencz József egyl. tiszteletbeli elnök úr, Ferencz Józsefné alelnök, Dr. Boros György titkár, Perczelné Kozma Flóra a Budapesti Dávid Ferencz Egylet alelnöke, Haller Rezsőné, Fanghné Gyujtó Izabella, Dr. Engel Gáborné, Dr. Léhmán Róbertné, Iszlai Márton, Dr. Gál Kelemen, Gyulay László választmányi tagok, Kelemen Albert maroskői alelnök, Sándor Gergely udvarhelykői elnök, Sándor János kereszturkői elnök, Németh István a toroczkói kör elnöke, Dr. Nagy Károlyné az abrudbányai kör alelnöke, Józán Miklós a budapesti Egylet titkára és nagyszámu egyleti tag és vendég.

1. Az unitárius papnövendékek dalkara énekkel nyitja meg a gyűlést.

— Éljenzéssel fogadtatik.

2. Németh István toroczkói lelkész imát mond.

3. Báró Petrichevich Horváth Kálmán egyleti elnök a következő beszéddel nyitja meg a gyűlést:

Tisztelt hölgyeim és uraim!

A Dávid Ferencz Egylet 18-ik évébe lép, a gyermekkorból az ifjú korába, azon korba, midőn az életkedvünk nem ösmerve akadályt, csapongva tör át korlátain. Azon korba, midőn képzeletünk ádrándok után futkosva játszunk a jelennel és a mellett a jövő *tarka képein gyönyörködünk*. Mint lepke, mely a nyári nap sugaraival enyeleg és nem törődik a holnappal. A komoly élet feladatok még téli álmukat alusszák keblében, azok csiráit csak a férfikor hozza életre.

Más a mi egyletünk életének feladata. Ő nem ismeri a bájos, a bohó ifjuság kedvteléseit. Ő mint gyermek, már keletkezése óta, felkellett vegye hivatásának kötelezettségeit. S mint gondos kertésznek, mely már az ősszel és a tél folyamán készíti elő kiültetendő palántjait, nekünk is előre kellett gondoskodnunk a teendőkről, hogy azon culturális missiot, melyet magunkra vállaltunk, becsülettel végre is hajthassuk.

A mi missionk kettős. Fenntartani és terjeszteni hivatásunk magasztos ezzméit, tagjaink sorában emelni az erkölcsi érzést azoknál, kik ezen istáp nélkül elzúlnének és így elvesznének az emberi társadalomra nézve — másfelől tetteleg segítséggel befolyjni ott, a hol kell és azt tehetjük.

Lássuk, mit tettünk mostanáig.

Most kell bemutatassa egyletünk munkásságának átalakító hatását azon társadalmi kornak belső életére, a melyen működött: hogy ráutalva a tényekre, felemelt fölvel így szólhasson: im ezeket tettem, ezeket kezdettem, im ezek azok a kiinduló pontok, melyek irányában haladnunk kell.

Midőn így elmélkedem és azon törődöm, hogy a Dávid F. Egylet e 17 év alatt megtett-e minden módjában levőt a vallásos és erkölcsös élet ébresztésére, hogy a jótékonyságnak és felebaráti szeretetnek annyi alkalommal kérő szavaira megállott-e munkája közben, hogy annak támogatását nyújtsa? Midőn e kérdéseket teszem magamnak és egyszersmind áttekintem egyletünk életének folyását a mai napig, bizony mondom, ha fel is csilámlik a komor háttérből a szerény sikernek egy-egy világa; ott a komoly feladatok megoldása rendjén, ahol azon fáradoznak, hogy mindenkire nézve elviselhetővé tegyék az életet és a hol fájó sebek várnak gyógyító irra, a hol most pusztaság terül el: szorgos kezeknek elég munkája akad. Csak legyen, ki azt felvegye.

Pedig a mi életünk elég hosszú volt arra, hogy életrevalóságunknak — közszükséget potló tevékenységünknek látható jeleit mi is, mások is felösmehessék, olyanok kik nem tartoznak a mi társaságunhoz.

Mert csak gondolkozzunk önáltatás nélkül, minden cselekedetünknek megadva a maga nevét és reámutatva a célra, melyet általa elértünk. Tulajdonkép a mit, mint eredményt megnevezhetünk, a következők :

Megalapítottuk, egyletünk fennállása óta az Unitárius Közlönyt és csak most, testvérhugát a »Nők Világát«, melyek a vallásos buzgóság és azon. női erények fejlesztésére, melyek a családi élet diszét képezik — jótévő befolyást gyakorolhattak és gyakoroltak is. Tehát üdvös célt szolgáltak.

Szerveztük egyházköreinkben a Dávid F. Egyleteket, melyek

összejöveleik alkalmával, telolvasások tartásával óhajtják népünkben fokozni a vallásos érzületet és a jó eselekedetek iránti fogékonyságot.

Budapesten élő unitárius hiveink létesítették Dávid F. Egyletüket, melynek rövid életében azon szép és elősmerésre méltó tényre akadunk, hogy felolvasásaiban vallásunk fenkölt eszméinek lelkes ösmertetője gyanánt lépett fel. Mi csak bajtársi szeretettel üdvözölhetjük őt e nemes verseny küzdő terén. S befejező kapcsolatul ide kívánom füzni azon tényt, hogy protestáns testvéreink részéről a felénk való közeledésnek néhány jegyét ösmerém föl a közelmúltban, mely hogy megtörtént, arra egyletünk szellemi dolgozatai, ha nemis folytak be közvetlenül, de mi, kik azokban a vallásunk szelleméből kisugárzó szabad vizsgálódásnak és haladásnak barátai és szerény hirdetői vagyunk, követelhetünk magunknak valamely részt.

Ama jelenségek, melyekre felkivánom hívni figyelmüket ezek:

I-szor. Báró Prónay Dezső az ágost egyház egytetemes felügyelője a protestáns irodalmi társaságnak mult év szept. havában tartott gyűlésen fejtegetve a protestantizmusnak a láthatlan egyházzról szóló szép tanát, beszéde végén nyíltan kifejezést adott azon óhajának, hogy az unitáriusokat vegyék be az irodalmi társaságba.

Tehát fáj lelkének az, hogy velük nem veszünk részt a felvilágodottság és a keresztényi szeretet, mindnyájunkkal közös nagy munkájában.

II-szor. A lutheránusok pozsonyi ottbona jelen év junius hó 15-én Hegedüs Sándort, a dunántuli ev. ref. kerület főgondnokává történt megválasztatása alkalmából üdvözölvén, levelében, melyet dr. Masznyik Endre theol. akad. igazgató és Kovács Sándor felügyelő tanár irtak alá, a többek között ezeket mondja:

»Mi tudjuk, hogy Nagyméltóságod, a midőn kerületének szoros értelemben vett egyházának szolgál, ügyeiben sáfárcodik Isten országának dicső eszményét soha nem téveszti szem elől; nem fogja feledni, hogy az a legevangéliumszerűbb egyház a földön, mely Isten országához, egy Jézusi eszményhez legjobban hasonlít, s földi küzdelmek között lelkét folyton mennyfelé irányozza. Nagyméltóságod példája felfogja serkentenit az időnként

szunnyadó krisztusi lelket intézményeinkben s az emberekben is megfog győzni mindenkit, hogy a mi tiszta evangéliumi egyházunk nem a megállapodásban, hanem a folytonos tökéletesbülésben, a szakadatlan újjászületésben keresse igaz hivatását, nagysága és jövődjéje zálogát. Holt, veszni tért egyház az, melynek fáján többé új rügy nem fakad, levél nem rejteget édes gyümölcsöt.

Ez a mi felfogásunk is Krisztus egyházáról, midőn a jót és igazságot keresve és cselekedve, kívánunk közelíteni Jézus nemes alakjához és életéhez.

III-szor. Gróf Tisza István gondnok székfoglaló beszédében 1902. szept. 4-én a N.-Szalontai ev. • ref. egyházmegye közgyűlésén — szónoklata folyamán így elmélkedik — megengedik, hogy remek beszédének azon részét, melyből kiérzem a velünk való szellemi kapcsolatot, minden kihagyás nélkül itten felolvassam:

»Vallásunk lényegét Jézus tanítása és a szabad vizsgálódás képezi. E két pillérre építették fel vallásunk nagy alapítói a protestantizmus büszke épületét, ezekre kell annak a jövőben is nyugodnia.

Jézus tanítása adja Isten, ember és világról vallott felfogásunk és Istenbe vetett bizodalunk változhatlan hitbeli alapjait. Fenséges, vigasztaló, megtisztító igazságok foglalata az, melyhez az önhitt emberi ész sekély rationalismusával hozzányulni gyermekesség, hiábavaló dolog.

Hiábavaló minden kísérlet hitünk nagy problémáinak értelmünkkel való megfejtésére. A legidealisabb bölcsésznek teoriái is bizonyító erő, tudományos, értéknélküli üres phantazmagoriák s a kérdés mélyére törekedő minden komoly és őszinte bölcselkedés a vigasztalon skepsis nirvánájához az emberi értelem csődjéhez vezet. De a ki azt a küzdelemteljes utat megtette s reménytelenül állott a gondolkodás véghatárain, egy drágán szerzett, de nagy és termékeny igazsággal térhet meg útból. Azzal az igazsággal, hogy Isten, ember és világ lényegét eszünkkel meg nem foghatjuk soha, azokhoz csak a hit szövétneke, az isteni tanítás vezethet el. Az isteni tanítás, melynek valóságát lelkünk sejtelve, lelkünk sóvárgása mi bennünk hirdeti, melynek igazsága mellett mind az tanuskodik, mi a földi sárral keverten lelkünkben élő isteni szikrából ered.

Ez az isteni tanítás pozitív, váltóztatlan alapja vallásunknak, isteni tekintély, mely előtt elménknak meg kell hajolnia.

De csak isteni tekintély előtt.

A reformáció fellázadás volt az emberi tekintély, az emberi tanítás uralma ellen. Luther és Kálvin a szabad vizsgálódás jogaiért küzdöttek, azt követelték minden emberi tekintélyvel szemben minden keresztyén számára s méltatlan utódaik volnánk, ha az általuk lerombolt tekintélyek helyébe az ő tekintélyüket állítanók.

Természetes dolog, hogy minden pozitív vallás a maga felfogását dogmatikus rendszerbe foglalja össze, de ne feledjük, hogy a dogma emberi mű, mint ilyen egyes emberek és korok gyarló felfogását tükrözi vissza s bíráltnak, megvitatásnak, fejlődésnek van alávetve.

Tovább nem idézek.

Ezekből is átláthatják a szellemi rokonságot, melylyel e beszédében felállított eszmékkal vagyunk. Jól mondja gróf Tisza István, hogy Jézus tanításával lelki szemünk előtt a szabad vizsgálódás védő paizsa alatt fejlődhetik csak a protestantizmus.

Azon egyház, mely elzárkozik a külvilágot mozgató eszmék hatása alól és a saját maga által alkotott falak között elszigetelve él, olyan mint az álló víz, mely ha nincsen lefolyása, megtesped, nem élvezhető, újabb és újabb erek tápláló vizére van szüksége, mely azt felfrissítse, a lefolytat pótolja, hogy így megelevenedve, a tagjaiban élő hitnek megizmosodására szolgáljon. Lelki küzdelmeik megnyugtatója és a felvilágosodásnak, melynek köre korunk meg nem szünő haladásával mindinkább tágul — gyámolítója lehessen. Igen! hagyjunk szabad tért az eszmék körforgásának, mely megtisztítja a levegőt a miazmáktól, melyektől már is annyira telítve van. Ez megedzi a protestáns egyháznak szervezetét, hogy erejük tudatában büszkén nézhessenek a jövő esélyei elébe.

A mint a felolvasottakból észlelhetik többfelől jönnek előnkbe és ha nem is mondják meg mindnyájan: mi titeket követünk mégis velünk közösségben vannak. Én remélem, hogy az eszmék harcza meghozza a békét azok között, kik csak testvérek lehetnek a szellem világában.

Egyházzam részéről csak örömmel köszönhetem ezen jelenségeket.

Im ezek azon kiválóbb mozzanatok, melyekre tevékenységünk megbírálásánál hivatkozhatunk.

A szellemi téren megtettük a magunkét, de ott a hol áldozatról, személyes szolgálatainkról beszélnek, a hol tettekben forr ki a mi lelkületünk gondolata és érző szívünk dobbanása -- ott bizony nem emlegetik a mi nevünket; üres a mi ládánk fiókja, nincsenek filléreink, melyeket kiosztogathassunk.

Tisztelt hölgyeim és uraim! Ez szomorú dolog, de igazság

De ha ez így van, nem szükségszerű, hogy így is maradjon. Tőlünk függ, hogy megváltozzék. Legyünk a társadalmi téren ott mindenütt, a hol krisztusi eszmék alakot öltenek a jó tettekben, a hol az emberi nyomoruság és a sok szenvedés, melyet az életben tapasztaltunk, a résztvevő emberek vigaszára és tényleges segítségére szorul.

Ne tegyünk úgy mint az orvos, ki a betegnek csak rendel, de az orvosságot nem veszi be. Magunk vegyünk kézbe ásót, kapát és műveljük meg magunk a földet, mely nekünk adatott.

Ily pusztá föld elég van.

Ezelőtt két évvel indítványoztam a Dávid Ferencz perselyek felállítását, de bizony azok nem teltek meg. Ugy gondoltam, midőn indítványomat tettem és most is úgy vélem helyesnek, minden főkegylet magának gyűjtsön és midőn annyi pénze van, hogy segélyt nyújthat, ossza ki saját nyomorultjai között. Ne küldjék ide a pénzt, csak a számadásaikat, hogy lássuk a pénzt mire fordították. Valamelyik körükbeli lelkész atyánkfia elvállalhatná a pénzkezelés és az elszámolás tisztét. Csak az a fő, hogy adakozzunk ezen célra. Magam részéről a kolozsvári perselybe 50 koronát ajánlok. Adjon mindenki a maga tehetsége szerint. Meglesz tettén az Isten áldása.

Tisztelt hölgyeim! Figyelmükbe ajánlom önöknek a *betegek ápolását*. A kegyetek érző szive bizonytal örömmel nyújt segélyt ott, a hol nincsen orvos, nincsen orvosság. Csak a szegénység meztelen karja vívódik a korral. Sok esetben kis jó akarattal, kevés költséggel, melyet a szükségesebb orvosszerek beszerzése okoz, sok szenvedést meglehet szüntetni. Csak próbálják meg azt faluhelyt, meglátják mily szép eredményt érnek el.

De a városon is, mindenütt, a hol szegény betegek vannak,

mily szép dolog, ha azok szenvedéseit enyhíteni tudjuk. Ezen ténykedés nincsen valláshoz kötve, nem kell hogy az ember apácza legyen, csak krisztusilag érző szive, melynek melege a beteg ágya mellé szólítja azt, ki magában arra hivatást érez.

Legyenek ott, hol a nyomor az enyhítést, a családi viszály vagy egyenetlenség a békét sürgeti, a szeretet szavával, a módosabb adományával és tényleges segítségével is.

Egy szóval, vegyük ki magunkat a tétlenségéből. Ne mondjuk azt, hogy nem lehet. Minden lehet, ha az ember komolyan akarja. Sürgőldődjünk, biztassuk tagjainkat az adakozásra, a résztvételre. Töltsük meg azon Dávid Ferencz perselyeket. Bár így is, erőnk fogyatékosága miatt, kicsiny lesz az, a mit végezhetünk. De az ne riasszon vissza a munkától, mert mindenesetre több az akarás, mint a semmi.

Tisztelt Közgyűlés! Lehet, Önök azt fogják mondani, hogy én soha sem vagyok megelégedve, mindig a hibákat keresem és hogy igen sötét színben látom a helyzetet. Csak, kérem tekintsek azt, hogy én a hiányokat, a melyeket meglátok, azért tárom fel oly nyíltsággal önök előtt, mert azt szeretném, hogy ezen mi Dávid Ferencz együletünk, hazánk kulturális egyletei között az elsők között foglaljon helyet, elösmerés adta koszorúval fején.

De ennek elnyerése végett szükséges, hogy annak minden tagja egész munkakedvével és tehetségével kiálljon a forumra.

Készséggel elösmerem, hogy van tagjaink között a jó ügy iránti lelkesedés és odaadás, mely szépen nyilatkozott meg a mára rendezett sorsjátékon is, de azért csak felkérem vegyenek, mind a mellett, ennél számosabban részt a Dávid Ferencz perselyekbe adakozásban, melynek útján bizonyíthatjuk tettel a humánus, a Jézusi eszmék iránti érzékünket, mire én nagy sulyt helyezek.

Végül, nem zárhatom be megnyitómat, hogy ne szóljak azon magasztos nemzeti ünnepről, melyet városunkban az egész magyar haza a Mátyás-szobor leleplezésével megült.

Ott áll a szobor a maga nagyszerűségében, melynek látása, midőn előnkbe varázsolja a dicső múlt emlékét, rezgésbe kell hogy hozza a haza minden hű polgárának szívét, felhíván mindenkit, hogy e hazát önzetlenül csak önmagáért szeresse és hogy egyesüljünk mindnyájan, vallás és nemzetiségi különbség nélkül,

annak felvirágoztatására. Emlékeztet egyszersmint arra, hogy azok, kik a hatalmat kezükben tartják, mint Mátyás király az igazságos tevő, szolgáltatassunk igazságot a kicsiny embereknek épügy, mint a gazdagnak, vagy hatalmasnak, megnyervén őt az által is a haza szeretetére, mert a polgárok elégedettsége s mit ezzel elérhetünk, a haza ereje.

Megnyitom a gyűlést, kérem a tisztelt titkár urat jelentése felolvasására.

3. Titkár eléterjeszti, hogy a fiók-egyletek mindenikének több képviselője van jelen. A Budapesti Dávid Ferencz Egylet részéről Perczel Ferenczné öngnagsága alelnök, Józan Miklós titkár. A budapesti Dávid F. Egylet elnöke küldi a következő távirati üdvözetet:

»Dr. Boros György titkár urnak!

Tolmácsold, kérlek, legforróbb hitrokoni üdvözetemet a Dávid Ferencz Egylet mai közgyűlésén. Veletek ünnepelek és lélekben köztetek vagyok én is. Budapesti egyletünk legdrágább kincsével Perczelné Kozma Flórával képviselteti magát, jelölül testvéri szeretetének és tiszteletének. Küldötteink szives fogadtatásáért egyletem nevében előre is legmelegebb köszönetemet fejezem ki.

Ürmössy Miklós.«

— Közgyűlés ezen szívélyes üdvözetet lelkesedéssel fogadja és meleg rokonszenvvel viszonzza.

4. A központi választmány részéről Dr. Boros György titkár előterjeszti a következő *évi jelentést*:

A mi nemest, szépet és üdvöst ember embertársáért magára vállalhat; a mi áldozatot kíván hozni a mások boldogságáért; a mivel az evangéliumi igazság, s az örökéltű eszmény köréhez közelebb jut; a mi munkálja a földön a békességet és az emberek közt a jó akaratot; a mi ápolja a hitet és keresi a szépet, az mind az isteni legfőbb törvény szerint van.

Az olyan ember élete, a ki nem kísérli meg mindazt megadni másoknak, a mit megadhat, mondja Brooke Stopford, nem ér semmit. Öntsd ki mindazt a szépséget, bájt, boldogságot a mivel csak rendelkezel, barátaidra, otthonodra, mindennapi társaidra, a szegényre és bánatos szívére, a vidámra és gazdagra. Bájold el a világot szeretettel. Vidámitsd meg a bánatos szívűeket, szelidítsd a durvát, hozd föl a béke napját oda a hol háboru pusztít. Az emberek hibáit és gyöngeségeit hintsd be a szeretet virágaival. Szeress másokat úgy, hogy magadtól vond meg a szeretetet, s ez által benső és mélységes életet fogsz élni, mert nemcsak a saját

benső életed lesz benned, hanem a másoké is, a kiket te szeretettel áldasz meg.

Ébreszsz föl embertársad lelkében egy jó gondolatot, idézz vissza emlékébe egy nemes cselekedetet, emeld föl csüggedő fejét, szilárdítsd meg ingadozó térdeit, térítsd vissza a tévelygőt, hozd rezgésbe a sziv húrját zengő énekeddel, termékenyítsd meg a mások gondolatvilágát egy-egy tiszta eszmével és másokat előbb segítvén, magad is közelebb jutsz ahhoz a szent célhoz a mely üdvözít, nemesít, boldogít.

Mi mt. közgyűlés azért szövetkeztünk egymás között, hogy ezek felé a magas célok felé törekedjünk és vigyünk másokat is. Országunkban itt Kolozsvárt 2, a fővárosban 1, s a vidéken 9 körben ígyekeztünk egymáshoz közelbe jutni, egymást szeretni, egymás-közt jól élni, egymásért áldozni, szívünk-ből, elménk-ből.

Apró részletekkel nem fárasztjuk a figyelmet, tényeket nem hallgatunk el ezen évi jelentésünkben, de arra is ígyekezünk, hogy az időt és türelmet kiméljük.

A már korábban megkezdett irányban folytattuk működésünket. Kolozsvárt tartottunk felolvasásokat általános nagy érdek lődés mellett. Tartottunk a mult télen is házi Estélyt, a mely, a mellett, hogy pénztárunkat tekintélyes összeggel gyaropította, kedves találkozója volt Kolozsvár város és a vidék előkelő közönségének. Ezekben tehát közreműködtünk arra, hogy a társadalomban a hasznos ismeretek és tisztult eszmék terjedjenek s a személyes érintkezés következtében az ellentétek apadjanak.

Főleg az egyleti tagokat érdeklőleg több irányban végeztünk hasznos és sikeres munkát.

A már számos izben kapott sürgetéseket tekintetbe véve választmányunk gondos utánjárással megszerkesztve csinos kis könyv alakjában, mely könnyen kezelhető és tartós is, a korábban kibocsátott konfirmációi Emléklap helyében kiadta az »Unitárius Konfirmációi emléket«. A szerkesztő kereste s az írók, azt hisszük, szerencsésen eltalálták azokat a hangokat, a melyek az életbe kilépni készülő konfirmáló ifjaink szive hurját rezgésbe hozzák s a hitben való buzgóságot a szülők és embertársak szeretetét, meg az erkölcsi érzést ápolni és megerősíteni fogják.

Az Emlékkönyvből már 1700 példány küldetett ki, melyek csaknem mind ki is osztattak.

Ez a vállalatunk nagy költséggel járt s anyagi hasznot bizonyonnyal nem is fog eredményezni, mert egy könyvet 20 fillérért bocsátottunk ki s abból is 40 perczentet az illető fiók-egylet javára engedtünk át. Ilyen esetben nem is lehet célunk a haszon keresése.

A mult közgyűlés 6-ik sz. határozata alapján munkálataiba vette Választmányunk a »Nők világa« cz. női-lap kiadása ügyét, Hosszas előkészület után megindítottuk a lapot, mint az »Unitárius Közlöny« mellékletét. Külön előfizetést nem kértünk, s ezzel szemben azt megigértük, hogy az olvasó közönség támogatása, vagyis az egyleti tagok és előfizetők számának növekedése arányában növelni fogjuk a lapot és gyakoritni a megjelenést. Ezt be is váltottuk, mert a fiók-egyletek és egyes buzgó tagok nagyon szép támogatásban részesítettek. Részint ennek az új mozgalomnak tulajdoníthatjuk, hogy az elmúlt egyleti évben a tagok és előfizetők száma 180-al szaporodott.

De ennél is jóval nagyobb és becsebb eredmények tartjuk azt az áldozatkész munkásságot, a mit nőink kifejtettek kézi munka-adományaik készítésével, összeállításával és a ma estve megejtendő sorsjáték biztosításával. Az önként jött, s nőinkhez oly nagyon illő szép eszme akkora fölkarolásban részesült a mekkorára nem lehetett számítunk, és nemis volt szabad, miután közönségünkkel ezen a téren teljesen ismeretlenek voltunk. Bámulat és lelkesedés fog el midőn a 200-at megközelítő gyönyörű kézi munkák külső és belső becsét vizsgáljuk és azt mondjuk: most már szabad remélnünk a legszebbet s a legjobbat a jövőtől, mert a mely úgynek ennyi lelkes apostola van, az diadalmaskodni fog.

Választmányunk kiváló szerencsének tekinti s e helyen is hálás elismerését nyilváníti: Fanghné Gyujtó Izabella, Perczelné Kozma Flóra és Raffaj Irma önagyságáéknak a »Nők Világa« főmunkatársainak és a többi lelkes dolgozó társaknak is a munkáért s a nemes szívért, melylyel az új vállalatot fölkarolták.

Egyletünk női énekkara Kolozsvárt az elmúlt egyleti évben is folytatta hasznos és nemesítő munkásságát, Iszlai Márton választmányi tag fáradhatlan, szives vezetése alatt. Fogadják e helyről is köszönetünket.

Választmányunk egy átiratban szives figyelmébe ajánlotta a főt. püspök urnak ezen törekvésünket s kifejezte reményét, hogy a nők között a templomi éneklés meghonosítása érdekében a főt. püspök ur hathatós közreműködését is megnyerheti.

Énekes könyvvel segélyeztük a kobát-demeterfalvi és tordátfalvi egyházközségeket.

A fiók-egyletekkel való érintkezést fönntartottuk. Mult közgyűlésünk határozatait s választmányunk más terveit körirattal figyelmükbe ajánlottuk s egyben fölhivtuk, hogy lelkész fiait buzdítsák a választmányok és nyerjék meg, hogy saját egyházában mindenik tartson ó népszerű előadást: »nevezetesebb esemé-

nyek az unitárius egyházban, a XIX. százban különös tekintettel az illető egyházközségekben történt nevezetesebb eseményekre. Fölhívtuk, hogy az előadásokat ünnepélyesen, dalköri énekekkel, szavalattal egybekötve tartsák.

A beérkezett jelentésekből örömmel értesült választmányunk, hogy a marosi, kereszturi, udvarhelyi, felső-fehéri, háromszéki fiók-egyletekben, részint megkezdődött a munka, részint nagy sikerrel keresztül is vitetett.

Általában azt tapasztaljuk, hogy a fiók-egyletek legtöbbje diadalmasan lobogtatja a Dávid Ferencz Egylet szép lobógoját s egy-két kivétellel a közönséget lelkesíteni és buzdítani tudja a szépre és nemesre. Köz- és felolvasó gyűlést 2—3-at tartottak; felolvasások, szavalatok, énekek bővíben voltak a mindig szép számú hallgatók foglalkoztatására. A tagok állandóan gyarapodnak.

A budapesti Dávid Ferencz Egyletről és mintaszerű működéséről tekintélyes Értesítő számot el. Minthogy e könyv, azt hisszük, a fiók-egyleteknek is megküldetett, tehát jórészt ismerve van, e helyen csak azt mondjuk: dicsőséges útján haladjon tovább. Ez az Egylet minden hónapban tart felolvasást és tagjai száma 160 körül áll.

A fiók-egyletek munkásságát nem részletezzük, mivel lapunkban esetről-esetre közölve volt.

Még csak azt említjük meg, hogy titkárunk az egyleti évben Brassóban tartott előadást s Budapesten egyik felolvasó gyűlésen megjelent.

Isten éltesse az Egyletet, fiók-egyleteit és minden egyes tagját, hogy jövőben még több, még szebb eredményről számolhassunk.

Kérem a jelentés tudomásul vételét.

— Közgyűlés a jelentést éljenzéssel fogadja, s tudomásul veszi, a választmánynak buzgó működésért méltányló elismerését.

5. Egyleti pénztárnok előterjeszti a *pénztárnoki jelentést*:

Tisztelt Közgyűlés!

Midőn a lefolyt egyleti év pénzügyi eredményeiről teszem meg évi jelentésemet, nem mulaszthatom el annak felemlítését, hogy a megelőző év egyike volt a legeredményesebb egyleti éveknél. Mert így, ha mostani jelentésemben csak azt mutathatom ki, hogy visszaesés nem történt, az is elég megnyugtató lehet; ha pedig eredményben a megelőző évet némileg meghaladtuk, annál inkább meg lehetünk győződve, hogy egyletünk, bár lassan, de biztosan halad előre céljaiban.

Évi összes bevételünk volt 2969 K. 42 fillér, mely összeg a megelőző évi 2782 K. és 82 fillér bevételnél 186 K. és 60 fillérrel több. E többlet, mint a részletek mutatni fogják, felerészben a rendes és előfizető tagok díjaiból van.

Kiadásunk 2931 K. 36 fillért tesz, mely a megelőző évi 2026 K. 67 fillért 904 K. 69 fillérrel haladja meg. E lényegesen nagyobb kiadás azért van, mert egyletünk ez évben adta ki a »Konfirmációs Emlék« című könyvet, mely kötetésével és posta- meg levelezési költségeivel jelentékeny összegbe került.

Az egylet jelenlegi vagyona 6600 korona tőkésített alap és 402 K. 83 fillér rendelkezésre álló összeg, vagyis összesen 7002 K. 83 fillér. Az alapszabályok értelmében az elkölthetlen alaphoz még csatolandó az ez évben befolyt alapító tagsági díjak összege, mely 140 koronát tesz, és az évi bevétel 5%-a, vagyis 148 K. 47 fillér. Így az elkölthetlen alap tenne 6888 K. 47 fillért. Egyletünk választmánya ajánlja, hogy tekintettel a lefolyt év kedvező eredményeire, ez összeghez csatoltassék még 111 K. 53 fillér és így a jelen közgyűlés határozatából az egylet tőkésített alapja 7000 koronában állapítottassék meg.

Bevételeink részletei a következők:

Rendes tagok díjaiból	496 k.	— f.	a megelőző évben volt	430 k.	— f.
Előfizetők	» 285 »	20 »	»	»	» 262 »
Fiókegyletekből	. . . 600 »	48 »	»	»	» 669 »
Nyomatványokból	. . . 61 »	— »	»	»	» 117 »
Kamatokból	. . . . 380 »	34 »	»	»	» 277 »
Ajándékokból	. . . . 432 »	88 »	»	»	» 255 »
Háziestély jövedelme	565 »	62 »	»	»	» 686 »
Alapítói díjakból	. . 140 »	— »	»	»	» 100 »
Hirdetések díjából	. . . 8 »	— »	»	»	» — »
Más czimeken	. . . . — »	— »	»	»	» 4 »

Összesen: 2969 k. 42 f., a megelőző évben volt 2782 k. 82 f

Ez adatok szerint a megelőző évinél kedvezőbb tételeink a rendes tagok és előfizetők díjaínál, a kamatoknál és az ajándékoknál vannak; míg a fiókegyleteknél, nyomatványoknál és a háziestély jövedelménél némi visszaesés látszik. Ez utóbbi azonban pénzügyi eredményeire nézve így is kielégítő, minthogy összes esztéyeink közül csak egy mutat fel nagyobb eredményt. Nyomatványainknál azonban annál feltűnőbb a visszaesés, mert ez évbenadtuk ki a Konfirmációs Emléket. A kamatoknál a feltűnő többlet onnan van, hogy a megelőző évről is 5000 K. betáblázott kölcsönnek 5 havi kamata jelen számadásunkban szerepel, mit megelőző évi jelentésemben is jeleztem. Az ajándékoknál mutatkozó többlet a »Nők Világa« czéljaira küldött adományokból van, melyek mind ez összegben vannak elszámolva.

A kiadások részletei a következők:

Nyomdai költségek .	1876 k. — f.,	megelőző évben volt	1210 k. 72 f.
Postai díjak	424 » 03 »	»	» » 309 » 96 »
Tiszteletdíjak	278 » — »	»	» » 244 » — »
Képek	71 » 26 »	»	» » 16 » 91 »
Kiadói munkák . . .	174 » 82 »	»	» » 141 » 60 »
Jutalmak	— » — »	»	» » 20 » — »
Levelezés	32 » 05 »	»	» » 11 » 72 »
Énekkar	15 » — »	»	» » 15 » — »
Segélyezés	10 » — »	»	» » — » — »
Különböző czimeken	50 » 20 »	»	» » 56 » 76 »

Összesen: 2931 k. 36 f., megelőző évben volt 2026 k. 67 f.

Évi bevételünk a kiadást 38 K. 06 fillérrel haladta meg, mely eredmény elég kedvező, ha tekintetbe vesszük, hogy a »Konfirmációi Emlék« és a »Nők Világa« tetemes kiadást igényelt.

Fiók-egyleteink már a megelőző évben is visszaesést mutatnak. Annál szomorubb, hogy e visszaesés ez évben még tovább halad.

A fiók-egyletek járulékai a következők:

Udvarhelykőri	f. e.	153 k. 60 f.,	a megelőző évben volt	109 k. 20 f
Toroczkói	» »	108 » — »	»	» » 159 » 60 »
Kereszturkőri	» »	80 » 40 »	»	» » 111 » 60 »
Ar.-Tordakőri	» »	68 » 88 »	»	» » 25 » 41 »
Maroskőri	» »	56 » 40 »	»	» » 38 » 40 »
Háromszékkőri	» »	33 » 60 »	»	» » — » — »
Küküllőkőri	» »	27 » 60 »	»	» » 37 » 20 »
Felső-fehérekőri	» »	— » — »	»	» » 19 » 20 »
Abrudbányai	» »	— » — »	»	» » 47 » 40 »
Ifjusági	» »	— » — »	»	» » 13 » 20 »

Összesen: 528 k. 48 f., a megelőző évben volt 561 k. 21 f.

A budapesti Dávid Ferencz Egylet szintén a fiók-egyletek fizetési arányában küldötte el tagjaiért az évi díjat, t. i. 60 tagért a szokásos 60%-ot, vagyis 72 koronát.

Hátralékosaink bár nagy számmal vannak, számuk ez évben nem nagyobbodott. Ohajtandó volna azonban, hogy az egylet tagjai díjaik pontosabb küldésével segítsék a választmányt munkájában, mert az egylet céljai akárhányszor épen a tagok mulasztásain törnek meg.

Ezekben voltam szerencsés megtenni ez évi jelentésemet s ezeknek alapján kérem a T. Közgyűlést, hogy engem a pénztár-

vizsgáló bizottság jelentésének meghallgatása után a lefolyt év számadásának terhe alól felmenteni sziveskedjék.

Kolozsvárt, 1902. október hó 20-án.

Gálfi Lőrincz,
a DFE. pénztárnoka.

— A Választmány a jelentést magáévá tévén, elfogadásra ajánlja. A pénztárnoki jelentést közgyűlés azzal fogadja el, hogy pénztárnok Gálfi Lőrincznek elismerését nyilvánítja.

6. Titkár előterjeszti, hogy a Hajós János pályázatra, melynek tétele volt *«Hogyan kell a gyermekeket és ifjakat az igazmondásra szoktatni?»* két pályamű érkezett be. 1 jelige: *»Az igazak fénylenek«* stb. 2. jelige: *»Miatyánk stb.«* A pályaművek kiadattak a választmány irodalmi birotyágának. A bizottság a dolgozatokat megbíráltta, a bírálatot beadta, melyet a titkár felolvast. A bírálat alapján választmány ajánlja, hogy a 10 korona pályadíj adassék ki a 2. sz. Miatyánk stb. jeligéjű pályaműnek, azzal a megjegyzéssel, hogy kiadás esetében a bírálók által tett megjegyzések figyelembe vételével a dolgozat revideáltassék.

— Közgyűlés meghatározza a pályadíjnak a Miatyánk jeligéjű mű írójának kiadását és a jeligés levél felbontatván szerzőül Kozma Miklós fiatfalvi tanító neve került ki. A közgyűlés éljenzéssel fogadja, s miután szerző nem volt jelen, a pályadíj kiadását a választmányra bizza.

7. A Választmány 38. sz. alatt jelenti, hogy a megállított sor szerint a központi Választmány tagjai közül kilépnek:

Dr. Lehmann Róbertné, Koronka Antalné, Pataki Istvánné, Mikó Imre, Iszlai Márton, Dr. Veress Vilmos.

Javasolja, hogy miután a Választmány munkája főleg a Nők Világa és kapcsolatos ügyek következtében lényegesen megnövekedett, titkárunk mellé választassék egy nőtitkár s jelenti, hogy erre sikerült megnyernie Fangh Erzsébet önnagyságát.

Jelenti, hogy a Választmány egyik kilépő tagja Pataki Istvánné Kolozsvárról eltávoztván, a Választmányból kilépettnek tekintendő s ajánlja, hogy buzgó működéséért fejeztessék ki a közgyűlés elismerése, s helyére választassék új tag.

Továbbá ajánlja a Választmány, hogy a tagok száma szaporítottassék 3 férfi és 3 nő újtaggal s a most megújuló csoport 3 helyett 4—4 taggal állítottassék be; régi tagok újra választását, valamint a kilépettek helyébe új tagokul ajánlja Fanghné Gyujtó Izabella, Gyöngyösi Béláné és Ferencz Zsuzsa öngt meg Hadházi Sándor urat.

— Közgyűlés a Választmány javaslatát mindenekben

elfogadja, határozattá emeli, s a további teendők intézését a Választmányra bizza.

8. Választmány előterjeszti Dr. Boros György egyleti titkárnak következő indítványát :

Indítvány.

Tekintettel arra az elszomorító romlásra és pusztulásra, a mely a magyar nemzet különböző társadalmi rétegeit, s ezek között a székelységet föltűnő módon veszélyezteti, egyszerre anyagi és erkölcsileg is ; tekintettel arra a szomorú tapasztalatra, hogy a templom gyakorlás, az erkölcsös életre törekvés e miatt lazulóban van ; s tekintettel arra a mélyen lesújtó tapasztalatra, melyet a legközelebről tartott székely kongresszuson számtalan oldalról megvilágítva nyilvánosan bebizonyítottak, hogy minden bajnak és veszedelemnek első és egyik legfőbb oka *a szesz italok fogyasztásának egészen a részegeskedésig elfajulása:*

Indítványozom, mondja ki a D. F. E. mint erkölcsnemesítő társulat :

1. Programjába fölveszi és minden módon arra fog törekedni, hogy hatáskörében, felolvasásain, ifjusági és közgyűlésein fölmutassa ezt a nagy veszedelmet, a mely az erkölcsi, vallási, családi és társadalmi életet fenyegeti a pálinka használása miatt.

2. Mondja ki a közgyűlés: fölhivatk a fiókegyletek, hogy az új egyleti év első föladatául tüzzék ki, hogy a körükbe eső mindenik községben tartandó gyűlésekben, az önképző-körökben és a kínálkozó más módokon legjobb igyekezettel arra fognak törekedni, hogy népünk fölvilágosodjék arról, hogy a pálinka használása minden tekintetben csak ártalmas a testi szervezetre és mérge a lelki életnek; arról, hogy a filléres költekezés a legbizonyosabb módja a kisbirtok elpusztulásának, a tönkre jutásnak; hogy a korcsmai élet megalázása minden tisztességnek; hogy a részeg ember a legnagyobb csapása a családi békeességnek és a polgári csendnek és nyugalomnak.

3. Ezzel kapcsolatban a Dávid Ferencz Egylet tüzze ki jutalmul a Hajós János és Brassai-alapítványok ez évi kamatait azoknak a terveknek jutalmazására, a melyek szerint községeinkben és városainkban kísérlet tétetik az 1. és 2. pontban felsorolt veszélyes irányzat megakadályozására.

Választmány az indítvány indokolását magáévá teszi, a czélt helyesli s e végett ajánlja a közgyűlésnek, hogy a jövő egyleti évre a Brassai és Hajós-alapok kamatjából tüzzön ki egy 15 és egy 10 koronás jutalmat azon terveknek, a melyeket a lelkész vagy tanító afiai saját községeikben szerzett tapasztalatok alapján

és megteendő kísérletek után szerkesztenek, benyújtanak, helyesnek és célravezetőnek tartanak.

Ezen irányban a fiók-egyletek útján hivassanak fel lelkész és tanító afiai, melegen ajánlva figyelmükbe, hogy a székeskerületi actionnak ezen ágát, mely a mi egyleti életünk körébe tartozik, karolják föl lelkes kítartással, példás buzgalommal, mert minden lépésök nyomában áldás fakad a házra és a polgárok boldogságára.

A tervezetek benyújtása határidejéül 1903. június 15. jelöltetik meg.

— Közgyűlés a javaslatot helyesli, elfogadja, s határozza, hogy hirdettessék pályázat 15 és 10 kor. jutalommal. A pályázatban kivétel nélkül bármely tag résztvehet.

9. A Választmány 31. jk. sz. alatt előterjeszti, hogy Ujvári László, a budapesti Dávid Ferencz Egylet vál. tagja, hivatkozva Bátor Petrichevich Horváth Kálmán elnök úrnak székfoglalójában tett azon indítványára, hogy perselygyűjtés rendeztessék, azt a kiegészítő indítványt nyújtotta be, hogy a központi perselybe 3 évig, vagyis a millenium első évén elkezdve 1904. szeptemberéig a DFE. 20 éves fennállásáig, minden nap fizessenek a tagok és az összes felnőtt unitáriusok egy fillért, vagy egy hóban 10-től 30 fillérig eső összeget az illető lelkésznel vagy más megbízottnál. 1904-ben a közgyűlést megelőzőleg mindenki számoljon el és ekkor a közgyűlés intézkedjék a begyülemelő tőke kamatai felhasználása érdekében. Számítása szerint egy igen tekintélyes tőke gyűlne össze, ha csak minden felnőtt ember megadná legalább az évi 3 koronát, vagyis egy munkanapra 1 fillért, mert így minden ember, tehát átlag véve 40 ezer unitárius évenként bejuttatna 3 koronájával legalább is 100.000 koronát, a mi három év alatt egy hatalmas tőkéje lenne a jótékonyásnak és számos üdvös segélyezésnek.

A központi Választmány az indítványt tárgyalván, annak intenióját helyesli, megvalósítását óhajtja, de a végrehajtásra nézve az indítvány tervét kivihetetlennek véli. E helyett ajánlja, hogy elnök úr ő méltóságának eredeti tervének megfelelően hívja fel a közgyűlés az összes fiók-egyleteket s így a budapesti és központi egyletet is, hogy a perselyes gyűjtést folytassák nagy buzgalommal. Igyekezzenek mindenik magának segélyező alapot gyűjteni, s az évi eredményről minden közgyűlésen számoljanak el.

Óhajtja a Választmány, hogy ez alkalom újítsa föl a tagok és érdeklődők emlékében egyleti elnök úr ő mélt.-nak székfoglalójában kifejezett ezen szavait: »felkivánom hívni az egyletek elnökei és alelnökei figyelmét, hogy teremtsenek körükben D. F.

Egyleti perselyeket. Indítsák meg tagjaik között a gyűjtést, a legkisebb adományt köszönettel fogadják el. Adakozzunk tehát mindnyájan ezen emberbaráti célra. Ne mondhassa senki, hogy csak beszélni tudunk, tenni nem.»

Választmányunk is azt tartja helyesnek, hogy állandóan és szakadatlanul gyűljön az alap, mert így a célfelé mindig közeledünk, nemcsak azzal, hogy minden évben segíeyezhetünk egy-egy szegényt vagy árvát, hanem azzal is, hogy így az adakozással járó buzgóság, a mely önmagában is értékes tőke, mindig meglesz.

— Közgyűlés a Választmány javaslata értelmében határoz és az annak érdekében szükséges eljárással a Választmányt bizza meg.

10. Az unitárius papnövendékek dalkara egy szép énekkel zárja be a gyűlést.

11. Elnök megköszönvén a tagok meleg érdeklődését, további munkára buzdítja. Ezzel a közgyűlés véget ér.

Jókai Mór beszéde az unitárius kollégiumban.

(1902. október 11.)

Templomban vagyunk itt az iskola falai között. Én úgy is, mint költő, mint politikus és hazafi, mindig hirdetője voltam a szabadságnak, mely a művelődés terjesztésével, a hazaszeretettel és isteni tisztelettel párosul. Ebben a törekvésemben legközelebb áll szívemhez az unitárius vallásfelekezet, mert ez a vallás tartja leginkább tiszteletben a lelkiismereti szabadságot és mindig elüljárt a hazafiságban és a tudomány művelésében. Ez az egyház majdnem legszegényebb valamennyi között, mégis a legszebb tanintézetet tartja fenn ebben a városban s ezáltal példát mutat, mily úton kell haladnia minden egyháznak. Kivánom, hogy felekezeti békeesség keretében a többi vallásfelekezetek is versenyezzenek a közművelődés terjesztésében és az isteni tiszteletben. Legyenek áldottak mindazok, kik e falak közt megjelentek!

Kossuth Lajos emléke.

(Folytatás.)

Mikor Ámérikában utazunk, mindenki, a kivel találkozunk, megragadja az első alkalmat, hogy igazolja magyar rokonszenvét. Kis gyermek voltam még — így szól egy kitűnő államférfi —

anyám magával vitt, mert a nagy magyar — Kossuth — jött. Anyám vállára vett. Tudom, hogy beszélt az a furcsa ember, de abból semmit sem értettem. Én csak a kalapjára emlékszem, s arra is talán azért, mert anyám nekem is olyant vett, mert akkor mindenki olyant viselt. De azért büszke és boldog vagyok, hogy láthattam őt.

Oh én sokszor láttam, beszéltem is vele — szól megelégedéssel egy tisztas uri nő. Ő nálunk is volt. Atyám nagyon szerette és becsülte. Nekem ma is vannak emlékeim tőle.

Bostonban egy uri emberrel néztem a város nevezetes helyeit. Nézze uram az államépület lépcsőit! Kossuth ott állott e lépcsőkön és onnan beszélt. Soha olyan lelkesedést! Itt ez a hely, itt az a kert, az egész környék mind tömve volt és mindenki ujongott, tüntetett, lelkesedett Kossuthért.

Ez a beszéd nagyon emlékezetes volt Kossuth előtt is, mert »Irataim« előszavában így ír róla :

»A mint Bostonban huszonzét évvel ezelőtt a nagyszerű lépcsőzetre lépnek, mely a kapitolium büszke épüféhez felvezet, melynek nyílt oszlopcsarnokában Massachusetts állam szenatusa és képviselőháza elnökeikkel, az államkormányzóval élükön, födetlen fővel állottak, hogy a népjog megsértésének sulya alatt elbukott magyar nemzetnek megadják — szerényemben — a tisztelet és tesivéries rokonszenv adóját: szemembe ötlött a homlokzat előtt emelt diadalmi ív, rajta Massachusetts állam czimere egy kardot fogó kar e fölirattal: Ez a ház a zsarnoknak ellensége, de a szabadságnak biztonságot követel. »Manus hace inimica tyrannus, Ense petit placidum sub libertate quietem. Alatta angolul: »There is a Community in the destinies of humanity.« (Az emberiség sorsában van egy közösség.)

Még a hely is, a hol járt, kegyelet tárgya, s a közönséges emberek is készek mentegetni magukat, ha nem láthatták volt. De annyit mindig megemlítnek, hogy atyjuk vagy anyjuk jól ismerte.

Bostonban május hónap 25 és következő napjain részt vettem mintegy 14 gyűlésben és azok közül kettőn a Kossuth fényes neve is ott tündökölt, miután magyar ember volt jelen a gyűléseken. Az ünneplő unitárius Társulat titkára úgy mutatott be, mint Kossuth nemzetének fiát, mint szabadságszeretőt és midőn először elhangzott hazánk dicső neve és a Kossuthé, azonnal ezer nyi torokból jött a kiáltó szó: *föl Magyarorszáért, föl a szabadság hazájáért.* És annyi ezer férfi meg nő ajakáról egyszerre hangzott az éljen, a hódolat és tisztelet. Ez egy nemzet megnyilatkozása volt csaknem 50 évvel azután, hogy a csodált Kossuth

ugyanott, alig 200 lépésnyire ez ünnepély színhelyétől, ünneplés tárgya volt.

Ugyanabban a teremben Hoor senator, a régebbi nemzedékek egyik legkiválóbb szónoka, egy valóban puritán jellem és államférfi így nyilatkozik: »Minden kétségen felül áll ítéletem szerint, hogy az utóbbi időben a legnagyobb angol szónok Kossuth Lajos volt. Még vagyunk egy nehányan, a kiknek emlékében most 50 év mulva is vissza cseng még annak a csodás hangnak gazdag zenéje. Abban a kiváló szerencsében részesültem, hogy láthattam turini fogságában, épen mikor 90 évét betöltötte volt, de szeme még nem volt elhomályosodva, testi ereje nem volt elapadva, hanem még mindig inspirációt lehetett kapni tőle a szabadság jövője és saját szeretett hazájának szabadsága iránt. Nem érte meg egészen azt az eredményt, a melyet most láthatna, most, a mikor Magyarország nagy és biztos helyet foglal el a történelem nagy nemzetei között. Szerencsésnek érzem magamat, hogy abból az országból, melyért az ámerikai nép szíve oly hevesen dobogott 1852-ben, egy vándort üdvözölhetek körünkben.«

A magyar ember ezután is mindig számíthat erre a rokon-szenves szeretetre, valameddig hí marad multjához a szabadság szeretetében és ősei megbecsülésében.

Az ámerikaiaktól ebben is sokat tanulhatunk. Ott minden nevezetes helyet emlék jelez. Ott gondoskodnak arról, hogy az ifju nemzedékek megtanulják multjok történelmét. Ott a Soldier's home, vagyis a rokkantak háza minden államban, sőt minden nagyobb városban a legszebb épület.

Miután multjok rövid még, az utas az emlékek között járva gyakran abban a csalódásban él, hogy vezetője is részt vett a csatában, vagy legalább is emlék felállításában egyik fő intéző volt. Nem tagadhatni, hogy bizonyos versenyt igyekeznek tartani még ebben is az európsakkal. Ha ezerévre nem hivatkozhatnak, ha ős emlékeik nincsenek is, hadd legyen megörökítve minden dicsőség, a mi e nevet medérdemli. Így gondolkoznak, s egy évvel a cubai háboru után, Cuba hőseit Dewey-t gyönyörű emlékek dicsőítik.

New-York város legszebb utja közepén egy tért a Dewey-emlék hatalmas iveinek mintázata foglalja el, s ezt év multával bizonnal ott lesz a valódi is. mert náluk az üzleti szellem mellett kitűnően megfér a hazafias kegyelet is.

Bostonban időzésem utolsó napjaiban meglátogattam a város ereklye-muzeumát, a régi városházat. A tengerparti városnak sok erős küzdelme volt a multban, midőn még Anglia gyarmata volt. Sok nagy kísértésnek tette ki az uralkodó hatalom Anglia. A jó

bostoniak türelmetlenkedni kezdettek. Bántotta az adó és vám, melyet kénye-kedve szerint rótt ki a hatalmas úr, pedig még mindig érezték, hogy véréből való vérek. De a hatalomtól egy hajszálnyira álló zsarnokság nálok is megkésztette a szabadság és függetlenség útját. A kormányzó a zajongók közé egy néhány század katonát telepített, s méltányos kérésökre nem hallgatott.

A pohár megtelt. A nemzeti érzület elemi erővel kezdett áradozni. A város háza előtt honfivér öntözte be a tért, s csupán a kormányzó békitő szava és ígérete tudta lecsillapítani a vihart egy két évre. 1778. július 18-án ezt a tisztes épületet érte az a dicsőség, hogy ablakából hirdették ki a függetlenség és szabadság halhatatlan ígéit. Tehát ez nekik az, a mi nekünk Budapesten a Landerer és Heckenast nyomda, melynek erkélyéről Petőfi elszavalta a Talpra magyart és Jókai fölolvasta a 12 pontot.

Igy hát bár annyi ezer mérföldnyire a mi fővárosunktól, mégis úgy érezi magát ez épület ódon falai közt a magyar, mintha honfitársai emlékeit látná. És a mit első pillanatra ábrándnak és képzelődésnek venne mindenki, azt egy igénytelen kis emlék valóvá avatja.

Ott, a szabadságharcz hősi emlékei között, egy közepe-szó oldalán megtaláltam azt, a mi igazolta ábrándozásomat. Egy nagy negyedréti lap, egy ismertnek látszó kép ragadta meg figyelmemet. Mi ez, ha nem Kossuth neve: *Hurrah for Kossuth*. Éljen Kossuth!

Ez emléke Kossuth bostoni látogatásának 1851—52-ben. Rajzolta Thomas Appleton, a Bostoni Emlék-társaságnak ajándékozta Nathán Appleton 1890-cen aug. 12.

Az egész nagyon egyszerű dolog! Egy kis tollrajz ábrázolja a mindig jellemző lapárusító utczagyereket. Kezében egy hírlap, a Kossuth lap. Ezt kínálja az utczákon végig rohanva.

Appleton Tamás az ajándékozó egyik nagy tisztelője lehetett Kossuthnak és nagy lekötelezőnk nekünk, mert így rajzából meglevénél előttünk a régi Boston. Mert így látjuk, hogy nemcsak a terek, hanem az utczák is ezt a nevet zengették, szórták az emberek fülébe. Mert így érezzük, mily határtalan lelkesedés uralkodott az ámerikai nemzet szívében a mi Kossuthunkért. Így már megtudjuk magyarázni, honnan keletkezik az a kiolthatatlan tisztelet és bámula: a mi szabadságunk hőseiért.

És megtudunk még egyet, azt, hogy az időnek meg van kérelhetetlen logikája és a szabadság szellemének a glorificatiója.

Az ezeréves tölgyet ki lehet vágni tövéből is, bele lehet dönteni az iszapba, hogy ott férgek és rút hullók tanyája legyen. De csalódik, a ki azt hiszi, hogy mivel az a bizonytalan színtű

szennyes, förtelmcs posvány eltakarta a nap elől, meg is semmisítette.

- Elmultak ezer esztendőök, eljönnek száz meg száz nemzedékek. A posvány elenyészett, lakói seho' sincsenek, de a tölgyből kőszén, a kőszénből világító gáz lett és a mivel emberiség ennek fényénél oszlatja a sötétséget nemcsak a szemekből, hanem a szivekből is.

László József tanár halála.

Érdemes unitárius embereink sora ritkul. László József nyug. tanárt f. hó 23-án temették el. Székely-kereszturi gymnasiumnak 31 éven keresztül hűséges és érdemes, lelkiismeretes tanára volt. Az ifjúságot nemcsak oktatta, hanem nevelte is, nemes tisztét igazi atyai érzéssel végezte. Keresztur és vidéke társadalmának is tekintélyes tagja volt. Eredményes munkásságából Székely-Keresztur több intézménye, egyesülete is részesült. Minden ismerőse előtt közszeretetlen állt. Melegen érző szive le- és felfelé egyaránt árasztotta jótékony melegét.

Egész élete munkássággal teljes küzdelem volt. Öröm és bánat csaknem egyenlő arányban jutott ki neki. Kinos és gyógyíthatlan betegsége ez év június havában ágyához szegezte, ránk nézve szomorú, halála reá nézve tehát megváltás volt.

Temetése egy igaz, derék, becsületes, pályáját hiven megfutott ember iránt való végtisztesség nagymérvű megnyilatkozása volt. Temetésén a kolozsvári unitárius főgymnasium tanári kara dr. Gál Kelemen igazgatót küldötte képviselőjéül, a ravatalra koszorut helyezett. A kollégialis szeretetnek lekötelező nyilatkozata ez. A ravatalra helyezett számos koszorú közt volt a székely-kereszturi gymnasiumi tanárkar, a gymnasiumi ifjúságé is, valamint a székely-kereszturi m. kir. tanítóképző intézet tanárkara. A székely-kereszturi népbank László József nevére az Unitárius gymnasiumhoz alapítványt tett László Józsefnek e pénzintézetnél szerzett érdemei elismeréséül.

A mély fájdalmat, általános részvétet hűen kifejező gyászimát Lőrinczi István helybeli lelkész mondta. Ez ima egy szép

tehetségnek, a tanítványi szeretetnek benső, teljesmértvű kifejezésre juttatása volt.

A sirnál a székely-kereszturi gymnasium igazgatója Sándor János búcsuzott el maga és a tanárkar nevében. Meghatóan adott kifejezést annak, hogy a megboldogultnak osztálytársa volt, s 31 éven keresztül tanártársa volt.

László Józsefet eltemettük, de él köztünk az ő áldott emléke.

P. M.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Jókai beszéde.** A koszorus költő a Mátyás ünnep alkalmával az Erdélyi Irodalmi Társaság közgyűlésén, 1902. október 11-én, az unitárius kollégium dísztermében az elnökileg hozzá intézett beszédre meglepő választ adott, melyben az unitárius vallás iránti mély rokonszenve jutott kifejezésre. Szerencsénknek tartjuk, hogy beszédét gyorsírói jegyzés alapján egész terjedelmében közölhetjük.

— **Papi beköszöntő** a ravai unitárius egyházközségben 1902. év szept. 29-én. Kiváló és a vallás-erkölcsi életre mély nyomokat hagyó ünnepély volt. Előbbi napon történt tiszt. Sárosi József lelkész urnak Csőkfalváról, régi hivatól megválása és Ravába, új egyházába, átköltözése. Kitorólhetlen fog maradni az emlék csőkfalvi afiai körében, melyet a jó pásztor és nyáj közötti szeretet megszentelt. Hogy mennyi könny hullott a búcsuvételen, az leírhatlan. De fel sem száradhattak a fájó könnyek a tiszt. férfi arcán, már keblében az öröm virágai kezdettek felfakadni, a midőn látta, hogy új egyházának Rava közönségének nagyjai és kicsinyei mily örömmel várják. Rava — hová az újkor erkölcsi nyavalyák nem nagy mértékben jutottak el, az őstől örökölt, régi hithűségben ma is mintakép szolgálhat. Papját szereti és becsüli. Utczáit zöld ágakkal díszítette. A község végén a diadalkapun ez üdvözlő szavak állottak: „Isten hozta!...” Itt üdvözölte a polgári közönség nevében: Kecskés Izsák anyakönyvvezető. Innen a harangok zugása mellett — elől haladva a tűzoltó társulat nemzeti lobogókkal, utána az ifju legények és a fehér ruhás leányok — vonultak a paplak felé, hol a 2-ik diadalkapun „Éljen!” felirat volt látható. Itt a gyülekezet és egyházközség nevében üdvözölte a helybeli isk. mester, mire szívből fakadt jó kívánatokkal felelt a lelkész. Megnyugodtunk, hogy eltávozott jó papunk helyébe ismét egy derék jó papot nyertünk. És hála a gondviselésnek, reményünk teljesült. Okt. 5. a beköszöntés napjára: az utcák megélénkültek s úgy toltak a nép Ravába, nemcsak a szomszéd községekből, hanem a távoli vidékekről is felekezet különbség nélkül; jött a nép úgy hogy, midőn a harang megkondult, népáradat lepte be az utcákat. Az éneket József Dénes dombói k. t. végezte. Tiszt. Boér Lajos bözödi lelkész lendületes és talpra esett bevezetője után T. Gál Elek ny. gálfalvi lelkész ur olvasta fel a Mltgs és Föt. püspök ur kinevezését. Ezután következett a pap szereplésének megkezdése. A beszédet, mely I. Tim. VI. 20. „A nálad letett ajándékot megőrizzed“ igék alapján volt kidolgozva, akkora hatást szült, oly tűzzel, oly méltósággal volt előadva, hogy mindnyájunk kebele hevült és dagadt a lelki örömtől. Az a természetes és tiszta hang, az a taglejtés és modor, melylyel új papunk rendelkezik, hivat magával ragadja. A beköszöntő beszéd után Boér Lajos T. lelkész ur beavató szavai csendültek meg. Ilyen alkalmra

illőbb, a nép érzelmeit felrázó, ha kell lesújtó, ha kell felemelő észtermékeket gondolni sem lehet. Az ünnepélyt közebed követte, melyen a szebbnél-szebb pohár-köszöntők nem maradtak el.

Figyelő.

— **Az Egyházi Főtanács gyűlései** okt. 26 - 29-én tartattak a vidéki tanácsosok nagy résztvétele mellett. Ifj. Pataky László kükküllőköri gondnoknak föleskettetett, dr. Ferencz József, dr. Nagy Zoltán, Lőrinczi Dénes egyh. tanácsosoknak megválasztattak. A főt püspök úr indítványára meghatározottat, hogy Duna-Tisznamenti esperesség fog szerveztetni, minthogy ott az unitárius egyházak rohamosan szaporodnak. Egyebekről jövőkor.

— **Városfalván** okt. 5-én a nyári vallásos oktatást ottani lelkész Péter Sándor afa ünnepélyesen zárta be. 61 növendékét oktatott. Oktató és buzdító szép beszédben szólott hozzá. Mindenik növendéknek jutalmat adott 7 korona 70 fillér értékűt. Ebből 5 kor. 70 fillért lelkész afa sajátjából fedezett. A gyermekek általában nagy szorgalommal jártak, 16 növendék egy alkalmat sem mulasztott el. Szép eredmény és örvendetes.

— **Fazakas Lajos**, ny-szentmártoni lelkész volt a f. évi főtanácsí szónok. Eddig csak azt tudták felőle a Fő Tanács tagjai, hogy egy rendkívül buzgó és lelkes ember. Most meggyőződtek, hogy kitűnő szónok is. Sok, igen jeles ifju szónok mutatkozott be közelebről, s mégis a Fazakas szónoklata feltűnt és oly általános hódítást művelt, a melyet ritka szónok ér el. Imája és beszéde a hallgatóságot annyira lekötötte, magával ragadta, hogy széltiben hallszott: az ilyen beszédért mindig eljőnénk a templomba. Az ima áhitatos, magasan szárnyaló, Istenhez emelő, a beszéd, melynek tárgya a mult és jövő unitarizmusa, a mely nem romboló, hanem építő, kerek egész, szerkezetileg nagyszabású, tartalmilag bölcs, teljes hittel és érzelmmel. A szónok még harmadik nap is részestült kitüntető ovatióban.

— **Adakozás.** Várfalva Pálfi E. András és felesége Finta Zsuzsánna megemlékezővén Istennek irányokban való számatlan jótéteményeiről, vallásos buzgóságoknak több ízben szép tanubizonyosságát adták. Pálfi E. András asztalos mester több adományt tett 1902. szeptember 28-án saját neve id. Pálfi E. András s felesége Finta Zsuzsánna emlékére igen diszes mintegy 200 korona értékű urvacsorai asztalt helyezett el ajándék-képen. Ez asztal az évi termések elvételének hálajeléül buzakalász, szőlő-fürt s nefelejts faragványokkal van díszítve. Először 1902. szeptember 28-án szentmihálynap i urvacsorai osztáskor volt megterítve azzal az abrosszal, melyet adományozónak édes anyja Finta Sára 1869-ben adományozott. Ez alkalommal Urvacsorai kenyeret és bort adományozó édes testvére Pálfi E. Ágnes és férje Nagy Mihály 8 korona értékben. Fogadják a nemes szívű ajándékozókat az egyházközség hálás köszönetét.

Biró Lajos,
lelkész.

— **Az unitárius lelkészkör** Ferencz József püspök ur elnöklete alatt okt. 25-én gyűlést tartott. Az idő rövidege miatt csak a Vári Albert felolvasása és Végh Mihály lelkész előadása tartatott meg. Mindkettőhez többen szólottak. Sikeres gyűlés volt.

— **A husvét i egyházi beszéd** pályázaon 9 beszéd szerepelt. Az eredmény jó és szép volt. A 100 kor. pályadíjat, melyet Dr. Bedő Albert orsz. képviselő tűzött ki, Ürmösi Károly h.-jánosfalvi lelkész nyerte el.

— **Szentháromság**on az unitárius új templom felavatásakor július 13-án a tánczestélyen felülfizettek: Ilyés Tibor és Dr. Simó Zsigmond 10—10 kor., Incze Lajos. K. Nagy István 7—7 kor., Simás József 4 kor., Béli István, Béli Istvánné, Boer József, Dr. Gaál Kelemen és Pataky László 2—2 kor., Albert Mihály 1 kor., Nagy Domokos, Nagy Albert, Nagy Anna, Páskulj Pál, Kiss Lajos, Molnár Lajos, Zilahi Sándorné, Kerekes

Gézáné, Hajdu István, Boros Albertné, Nagy Ferenczné, Türkösi Sámuel, Kelemen Albert, Kövendi János, Csécs István, Gál Elek, Simon Gábor, Sárosi József, Kolozsvári József, Pataky Domokos, Török Sándor, Osváth Béni, Nagy Jenő, Fazakas Lajos, Zsigmond Titusz, József Mihály, Szász András, Bereczky Domokos, Szabó Lajos, Török Ferencz, Bartalis József, Marosi Lajos, Barta Albertné, Péterfi Aron és Miklós Jenő 1—1 kor., Kelemen Árpád 60 fill., Cseli Kálmán 20 fillért. Fogadják e helyen is egyházzal szemben a szent célra tett kegyes adományokért szíves köszönetemet. Szentháromság, 1902. augusztus 8-án. P a p S n n d o r unit. lelkész

— A Brassai siremlék javára az 1902. évben a következő adományok folytak be:

Budapesti Hirlap utján	902 k.	59 f.
Gróf Teleki Miksáné K.-Lóna	50	" — "
Gróf Teleki Emma K.-Lóna	50	" — "
Gr. Teleki László Gyula Hosszúfalu	50	" — "
Mózes Mihály ivén Abrudbánya	90	" — "
Kiss Tamás Vargyas	12	" — "
Geréb Sándor Alsó-Boldogfalva	5	" — "
Vass István Hom.-Szentpéter	5	" — "
Göncz Károly Sztmiklós	1	" — "
Szolnok-Dobokamegye pénztára	1	" — "
Göncz Mihály Laborfalva	1	" — "
Györvármegye alispánja	4	" — "
Gróf Vilmos Makó	2	" — "
Makay István Pápa	4	" — "
Váró B. és Gulyás F.	4	" — "
Lófi Aron Bölön	4	" — "

Összesen : 1185 k. 59 f.

Mózes Mihály lelkész ivén :

Mózes Mihály 2 k., özv. Rákosi Józsefné 10 k., Rákosi István 10 k., Galai Kálmán 2 k., özv. Dr. Nagy Károlyné 10 k., Mikó Dezső 2 k., Mikó Dezsőné 2 k., Mikó Tilda 2 k., Mikó Juliska 1 k., Mikó Miklós 1 k., Remetei Ignác 1 k., Ráczkövy Lajos 1 k., özv. Árkosi Károlyné 1 k., Árkosi Béla 1 k., ifj. Árkosi Béla 50 f., Árkosi Jenő 30 f., Árkosi Károly 20 f., Roth Loránd 2 k., Dr. Török Gábor 2 k., Málenszky Károly 2 k., Mediny János 1 k., Glücksech Reinhárd 50 f., Molnár Árpád 2 k., Keller József 1 k., Miski József 2 k., Gámenczy Gerő 1 k., Molnár Sándor 1 k., Sebesi Izidor 1 k., Szönd József 1 k., Ivanovits Ferenczné 60 f., Lányi Gyula 1 k., Metis István 2 k., Winkler János 1 k., Mózes Pistike 1 k., Képes Lászlóné 2 k., Nik János 2 k., Dr. Ürmösi Károly 1 k., Kriska Ignác 50 f., Ötvös Márton 50 f., Pálfi István 1 k., Dávid Samu 1 k., Derzsi József 50 f., ifj. Derzsi Zsigmond 20 f., Képes Albert 20 f., Mózes Ibolyka 30 f., Mózes Misi 30 f., Kovács Józsefné 40 f., Abrudbányai Takarékpénztár 9 kor. Összesen : 90 kor.

Bárczakönyvek ből: Osváth Gábor Ürmös 20 k., Koleszár Lajos B.-Hunyad 6 k. 04 f., Ambrus Gergely Kolozsvár 4 k., Sándor Géza Köröspatak 4 k., Kádár Lajos Gyepes 4 k., József Lajos Seps-Szt., György 4 k., Mátyás János Muzsna 4 k., Demeter Dénes Hom.-Karácsonfalva 4 k., Holländer Henrik, Bedő Ferencz, Balázs József gymn. tanulók és Adámosi Gábor 4—4 k., Gámán Dezsőné Kolozsvár 3 k., Deák Mózes Hom.-Ujfalu 1 k. 42 f., Dombi János H.-Szt.-Márton 2 k., Dézsi Mihály Szováth 1 k. 40 f., Kovács Imre H.-Keményfalva 1 k., Vida Géza Lókod 60 f. Összesen 75 kor. 46 fill. Takarékpénztári kamatok 1902. év első felében: 193 kor. 92 fill. A siremlék alap átlaga kitesz: 8729 kor. 69 fill. Kolozsvárt, 1902. szeptember 8-án. Merza Lajos biz. pénztáros.

— A kolozsvári unitárius kollegium konviktusi alapjához újabban adakoztak: Árkosy Lajos utján az 1881—82-ik évben érettségit tettek:

Mayer Májor	30 kor.
Dr. Osváth Gerő	10 „
Dr. Sebess Lajos	10 „
Dr. Pálffy Gyula	30 „
Orbok Ferencz	10 „
Durugy Ferencz	20 „
László Miklós	10 „
Árkosy Lajos	20 „

Együtt: 140 kor.

Derzsy Károly Torda	100 „
Göncz Károly Szent-Miklós	10 „

Összesen: 250 kor.

Az eddig begyűlt adakozások összege: 2399 „

Kolozsvárt, 1902. szept. 21.

Nagy Gyula pénztárnok.

— Fekete Gábor kollegiumi felügyelő-gondnok ur közelebről 100 koronát adott a konviktusi alapra

— Szent-Miklós. Szép kis ünnepély volt szept. 14-én Szent-Miklósön. Még 1848-ban épített templomukat kicsinosították. Egészán új, szép hangu, diszes orgonát csináltattak, teljesen a maguk erején Évekkel ezelőtt alakított lelkes kántoraitójuk Darkó Lajos a minden jóra hajló ifjúságból egy dalárdát, ennek közreműködésével hangversenyeket rendeztek s így hozták össze apránként a kellő összeget az orgonára. Anyag. kézinapszám s minden szükséges segítség az egyháztagok buzgóságából telt ki, míg végre elérték, hogy az 50 év óta húzódó templomszentelést összekötve az orgonaszenteléssel, most megtarthatták. A virággal ékített templom egészen megtelt a helybeli és szomszéd vidéki közönséggel. Imát és beszédet Göncz Károly helybeli lelkész mondott, megismertette nagyjában, miként lett a pár századig virágzó anyaegyházból, melyhez mint leányegyházak Siménfalva és a két Kede tartoztak — ezek önálló egyházzá alakulása után — a mai alig 250 lelket számláló, de azért törhetetlenül hív és áldozatkész unitárius egyház, mely a falun kívül egy dombon áll s már roskadozó templomát, azokban a viharos időkben saját erején építette újra a falu közepén s tartotta fenn mindvégig. Felavató beszédet Raffaj Domokos esperes tartott, könnyekig meghatva a hallgatóságot, rajzolván, mily nagy lenne a dicső elődök öröme, ha láthatnák a méltó utódokat. Agendát s urvacsorát osztott Varga Dénes siménfalvi lelkész szintén nagy hatással. Az új orgonán Szász Ferencz siménfalvi és Darkó Lajos helybeli énekvezérek felváltva játszottak művésziessen. A szertartások után nagy lelkesedéssel énekelt az egész közönség a hymnuszt.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Fekete Gábor kir. táblai elnök ur, a Dávid Ferencz Egylet egyik lelkes alelnöke 100 koronával megváltotta egyleti tagdíját, s így örökös alapítónk lett. A közgyűlés hálás szívvel fogadta az adományt.

Dávid Ferencz-emlékünnepélyt tart a budapesti D. F. E. 1902. nov. 15-én este 6 órakor a Koháry-utczai templomban s ezzel megnyitja a téli zenés és felolvasó-estélyek sorát. Dr. Kóváry László, kiváló történetíró fog

felolvasni „Vallásunk helyéről a kereszténység családjában“. — Szavalni fog Józán Miklós egy alkalmi költeményt. Ő mondja az imát is. Egyházi karéneket ad elő a Budai Munkás Dalárda Krausz Gusztáv új énekevezér vezetésével. Fölhívjuk az új ciklusra is tagjaink és az érdeklődő közönség figyelmét.

A Dávid Ferencz Egylet felső-fehéri fiókköre okt. 18-án Alsó-Rákoson tartotta harmadik közgyűlését meleg érdeklődéssel. Imát Kelemen György datki lelkész mondott, megnyitót Péterfi Gyula alelnök, szavaltak Péterfi Gyuláné és Kiss Aladár lelkész, Kelemen György tanulságos felolvasást tartott. Közben a fiókköri dalkör adott elő két éneket. Irodalmi pályázat is tüzetet kí azon tételre: „A vallásérkölcsi élet hanyatlásának okai.“ Jutalma 10 kor., beadási határidő 1903. márczius 31. Pályázhatnak a fiókkör tagjai. — Belépett a fiókkörbe folyó évtől kezdődőleg 6 új tag; eltávozott kettő: a fiókkör ügybuzgó egyik elnöke: Lőrinczi István és neje, kikkel szívélyes barátság és önzetlen szeretet s igazi munkakedv kötötte össze a fiókkör minden tagját. Itt említjük meg, hogy e fiókkör a nyári gyűlésén lelkes óváczióban részesítette egyik buzgó tagját, Égeni Sámuel tanítót 40 éves működése elismeréséül. Alsó Rákoson, 1902. október 20-án. Ú t ő B é l a, fiókköri jegyző.

A kereszturi f egylet november 15-én Firtos-Váralján fogja tartani közgyűlését.

Szerkesztői izenetek. S—r. D—zs. Még nem mindenkiben ébredt föl az egyesületi élet szükségességének érzete. Igaz, de ezen még se agódjunk. Lám hány férfi vesződik az agglegénység egyedülvalóságával, pedig a házasság olyan kellemetes életet biztosít, a mely nélkül nem lehet s nem is volna szabad élni. Vegyük figyelembe, hogy sok vén legény rászánja fejét, ha későn is, a házasságra, s ne adjuk fel reményünket hogy azok, a kik a mi egyszerű Dávid Ferencz Egyletünkbe nem léptek be, vagy ha benn is vannak, nem tevékenykednek, be fogják látni idővel, hogy sokkal kellemesebb a lelkes odaadás, mint a lelketlen szétvonás.

A t. egyleti tagok sziveskedjenek f. évi **tagdíjaikat** beküldeni, hogy az Egylet sok kiadásait fedezhesse.

Unitárius könyvek. (Női imakönyv) Szivemet hozzád emelem. Irta Boros György. Csinos vászon kötés 2 kor. 40 fill. Diszes bőrkötés 6 kor. Szép hárszony kötés csattal 10 kor. „Az ájtatos könyv keresztény lélekkel és mély érzéssel irányozza a hívők vallásosságát az égi megnyugvás felé, s kivált a női gyöngédség érzelmi világának fohászához ad ihletett hangot. Vasárnapi Ujság, „Vigasztalja a kesergőt, új életreményt kelt a csüggedőben, magasztosabbá teszi az örvendezők örömet.“ Aranyos-Vidék. „Kedves és poetikus módon mondja el az ájtatosságokat, s a szép elmélkedéseken kívül imádságokat is közöl.“ Pesti Hírlap. „Boros könyvében a hívő imádkozik, kinek mélységes szive van, mely könnyen emelkedik érzelmének szárnyain a magasabb tájak felé.“ Székely Nemzet. „Vigaszt nyújt a szenvedőnek, reményt önt a csüggedőbe . . . Nem a felekezeti, hanem a vallásos szellem fejlesztését tűzte ki céljául.“

Édes otthon. Irta Garnet f. Boros Gy. Ára 1 kor. A házias élet örömeit írja le s arról beszél, hogy milyennek kell lenni a ház tájkának, meg a csendes, boldog házias életnek. Magyar Hírlap. Az érzések egész sora, a gondolatok egész legioja van egy-egy fejezetben kifejezve.

Unitárius jeleseink. Ki ne ohajtaná ismerni azokat a derék nagy férfiakat, a kik az unitárius vallást és egyházat megalapították, fenntartották: János Zsigmond, Dávid Ferencz, Szentábrahám Mihály, Lázár István, Daniel Elek, P. Horváth Ferencz, Koncz János, Székely Sándor, Kőrömczi János, böl. Farkas Sándor, Augustinovic Pál, Kriza János, Mikó Lőrincz, Nagy Elek, Berde Mózsza, Brassai Sámuel, Ferencz József életét, működését röviden és hiven egybe foglalta és

arczképpel ellátta az Unitárius kollegium irásban és képekben című könyv. E mellett a régi és az új kollegium hí leírását, az építész-mérnök, Pákey Lajos arczképét és életrajzát s két szép költeményt tartalmaz. Egyetlen unitárius sem nélkülözheti e diszes könyvet Ára 1 kor.

Tizenkét cikk az unitarismusról a mai unitárius fölfogást ismerteti a legjelesebb írók tollából. Ára 60 fillér.

A fejedelem és papja költői elbeszélés János Zsigmondról és Dávid Ferenczről Irta Tarcsafalvi Albert. Ára 20 fillér.

Nézetek a vallás eszméjéről Dr. Brassai Sámuel híres felolvasásai egy kötetben. Ára 2 kor. Egyleti tagoknak 1 kor. 20 fillér.

Mindenik könyv megrendelhető postautalványon az Unitárius Közlöny szerkesztőségénél.

A nők világa 6-ik száma csatolva van lapunkhoz.

TARTALOM: Mátyás király szobra Kolozsvárt. Boros György. — Nagy Lajos és Pákey Lajos. B. Gy. — Ima. Németh István. — A Dávid Ferencz Egylet XVII-ik közgyűlése. — Jókai Mór beszédje. — Kossuth Lajos Emléke. Boros György. — László József halála. — Egyházi és iskolai mozgalmak. — Egyleti élet és munkásság. —

Csintalan Syula

orgona-, zongora- és harmonium-készítő

KOLOZSVÁRT, a városház mellett.

Elvállalok orgona készítést, minden nagyságban, minden kivitelben és stylben, továbbá javítását, átalakítását, kibővítését és hangolását jótállás mellett.

Elvállalok bármilyen nagy zongora javítást, hosszú zongorák rövidde átalakítását, bőrozését és hangolását.

Készítek oltárokat, szószéket és szószék fölébe való koronát, nemkülönbén egész templomi berendezéseket is.

Elvállalom iskolai és szobai harmoniumok javítását és hangolását, ugy helyben, mint vidéken. Vidéki meghívásra pontosan megjelenek. Kérdezősködésekre azonnal válaszolok.

Miért továbbra is becses figyelmébe ajánlom magamat. A t. közönség és egyházak pártfogását kérve,

maradtam tisztelettel

Csintalan Syula.

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt